

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete főpénztárának Túrkevére az 54.135. sz. csekkzámlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza. Kiadóhivatal: Túrkeve. — Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanítók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

Gazdasági irányú továbbképzők.

A régi szervezetű és elnevezésű ismétlőiskolák helyébe lépő továbbképző népiskolák általános és gazdasági irányú célkitűzésük aszerint, hogy nagy átlagban milyen foglalkozású szülők gyermekei látogatják azokat. Gazdasági irányúaknak jelöltettek meg a törvény szelleme szerint az iskolák mintegy 80 százalékban, de ezeknek csak egy töredéke működik ilyen minőségben, mert a fenntartó hatóságok nem rendelkeznek azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek lehetővé tennék az ez irányban való zavartalan és eredményes munkásságot. Az államhatalom csupán segíti ez iskolákat, terheinek zömét a községekre hárítja. E kétgazda-rendszer és a községek anyagi tehetetlensége még a gazdasági irányúaknak induló továbbképzőket is részben visszafejlesztette általános irányúakká, de a megmaradottak is csak helyel-közzel felelhetnek meg eredeti célkitűzésüknek. Legtöbb gazdasági irányú továbbképzőnek gyakorlóterülete a tanító kertje, aminek átengedése a tanító részéről áldozatot jelent inkább, mint (kívülről látszó) hasznot, pedig gyakran éri szemrehányás az ingyen munkaerő miatt. Igen csekély azon iskolák száma, melyek önálló gyakorlóterülettel rendelkeznek ez is legtöbbször az iskolától távolabb esik, amikor is a gyakorlatra fordítható idő nagy részét emészti fel a ki- és bevonulás. Nem csekély azon iskolák száma, melyek egyáltalán nem rendelkeznek gyakorlóterülettel, még a fenti

értelemben sem. A gyakorlati munkáknál használandó kézi eszközök és anyagok elégtelen volta problematikussá teszi még a csekély létszámú osztályok foglalkoztatását is. Egy-két ásó — kapa — gereblyével ki is merül a leltár, gyümölcsfa kezeléshez a legritkább esetben található megfelelő eszköz. Egyes helyeken otthonról hozzák a növények az eszközöket, nem kis bosszúságára a szülőknek azok rongálása, elkallódása miatt, amikor a tanító is gyakran kerül obligóba és szerepe itt igazán nem irigyelni való.

A gyakorlati oktatás ilyen körülmények között leküzdhetetlen akadályok előtt áll, jelentőségét elveszti szülő és növendék előtt, azt felesleges időrablásnak, abban csak a gyermeknek a háztól való céltalan elvonását látják.

Nem sokkal vigasztalóbb a helyzet az iskolák elméleti oktatásánál sem. Minimális anyagi segítség hiányában az itt felhasználandó szemléltető eszközök nélkül folyik a száraz tanítás és csak kivételesen a tanító szorgalmából, áldozatkészségéből, leleményességéből színesedik az meg egy-egy tanítási egységnél. Nagy általánosságban a szemléltető eszközök tekintetében is ugyanaz a mérték mint a kézi eszközöknél. A gazdasági továbbképzők tanítói vagy gazdasági tanfolyami bizonyítvány, vagy tanfelügyelői jogosítvány alapján taníthatnak. A tanítóképzőkben ma már négy éven keresztül legtöbbször bőséges gazdasági

anyagot vesznek át, azt még a tanfolyamokon ez iskolatípusra koncentrálnak, átszűrik, kibővítik és így zavartalanul folyhatna e tekintetben a tanítás. De a gazdasági tanítók 50 százaléka sem végzett tanfolyamot, a tanítóképzők régi tanterve nem nyújtotta a megfelelő gazdasági tárgyi tudást és bizony az elméleti eredmény is így messze mögötte marad az előírányzottnak.

A gazdasági népoktatás e terrenumán is gyökeres változásnak kell előállni, hogy a kitűzött cél — egy agrár államban igazán nemes cél — eléressék.

Rendelkezzék minden gazdasági irányú továbbképző különálló gyakorlóterülettel; költségvetésben évről-évre történjék gondoskodás a fokozatos felszerelésről úgy kézi-, mint szemléltető eszközök tekintetében; a tanítóképzőintézetek gazdaságtani tananyaga alkalmazkodjék a gazdasági továbbképző tanítójának igényeihez; csak tanfolyamot végzett tanító működhessek az iskoláknál: mindezek után a legalsóbbfokú gazdasági népoktatás a kívánt merbe kerülhet.

— p. —

A „szelekció” és egy kis statisztika.

Havonkint rendszeresen felhangzik a zokszó szerény lapocskánk hasábjain. Hol ez, hol az fáj, de mindég akad seb, mely éppen sajog. Ugyanakkor a többi sem szünteti be gyötrését, csak a nagyobb kín rémíleg tompítja, háttérbe szorítja azokat. Ez azonban a lényegen nem változtat, mert hisz több betegség is kínozhat egyszerre valakit és a betegségek is könnyen húzódhatnak egyik testrésztől a másikra, de míg a fájdalom okát meg nem szüntettük, addig a test egészséges nem lesz.

Ha emberi betegségről van szó, orvoshoz fordulunk, ki a beteget megvizsgálja és a szimptomák után következtet a baj okára. Ezután minden igyekezetével arra törekszik, hogy az előidéző okot megszüntesse és a beteget mielőbb talpraállítsa. Ez a dolog természetes rendje.

Nekünk is vannak fájdalmaink, melyeket oly gyakran hánytorgatunk. A fájdalom jelzi, hogy valami nincs rendben, hogy betegek vagyunk. Mindnyájan. „Az egész család.” Ez még csak súlyosbítja a helyzetet. „Szelekcióban” szenvedünk. Most ez sajog legjobban. Tünetei ismeretesek előttünk, hisz már márciusi és áprilisi lapunkban ketten is leírták. Panaszkodtak. Pedig mindketten a régi harcosok közé tartoznak, kik a kemény tüzekben már megacélosodtak. És még őket is megtámadja a kór, holott ugyancsak sok vihart kiállottak. És védekeznek ellene, keresik az orvost és az orvosságot. Küzdenek ellene az utolsó leheletükig, mert érzik, hogy szükség van rájuk, mert hivatásuk magaslatán állanak, mert nem vesznek el szemük elől a szent célt, melyet a kötelesség rájuk ruhá-

zott, mert fanatistái az ügynek. Hát mégis miért teszik ezt? Hisz ezzel csak azt a hátralévő „pár esztendő” nehezítik meg, melyet ha még betegen is, de végig kell élniök. Értünk, mindnyájunkért, a „családért” és annak jövőbeni munkájáért, hogy az sikeresebb legyen, célját jobban megközelíthesse. Elsősorban a magyar föld igazi fiaiért és általuk, rajtuk keresztül jogutódaikért. Értünk fiatalokért, az ifjabb generációért.

Ne vegye tőlem senki rossznéven, hogy többek nevében szólok és fejezem ki hálás köszönetemet a régi harcosoknak, kik küzdöttek érdekeinkben. És ne vegyék megterhelésnek űk sem, ha kérem őket, hogy továbbra is támogassanak bennünket, egyengessék útjainkat, hogy majdan ne ugyanazt a rögös utat kelljen végigjárva nyugovóra térnünk, mely nekik jutott osztályrészül. Mert hisz ami nekik fáj, úgy vélem és érzem, nekünk is hú-sunkba vág, annál is inkább, mert mi még az út elején vagyunk és máris előreveti árnyékát az a sok tövis, mely oly gyakran sebezte meg eddig is a közötté járókat, míg a rózsák másoknak nyíltak.

De minek folytassam. Érezzük mindnyájan a bajokat. Helyette inkább megkísérlem a két utolsó lapunkban felvetett szelekció szükségességét egy kis statisztika segítségével alátámasztani.

Rövid pályafutásom alatt volt olyan szerencsém, hogy a mintegy 15 városi iskolánk közül hármat teljes részleteiben megismerhettem. Adatokat gyűjtöttem, statisztikát készítettem azokból, s mivel lapunk az elmúlt hónapokban intenzíven foglalkozott a kérdéssel, úgy vélem aktuális a do-

log, ezért előveszem a tarisznyámból. Átadom a köznek, hogy boncolgassák — ha ugyan arra érdemesnek tartják — és esetleg némileg meggyőzzem azokat, kik a szelekció szükségességét még ma sem hajlandók elismerni. Igen. Meggyőzni szeretném őket, mert tudom, hogy célunkat elérni csak akkor fogjuk, ha összefogva, azt mindnyájan akarjuk és állásfoglalásunk hézagmentes frontot képez.

Ezeknél a városban működő gazdasági népiskoláknál — legyen az gazdasági gócpontban is, mint ahol adataimat gyűjtöttem — elengedhetetlen a szelekció kérdésének megoldása. Különböző irányba halad, hivatásának nem felel meg, sőt — kemény a szó, de ki kell mondani — éppen azok részére vész el teljesen, akikért lett. De csak addig, míg innét az ide nem való elem, mely tulajdonképpen kiszorította a hivatottakat, el nem távolíttatik.

Lehetséges-e és egészséges állapotnak tartathatjuk-e az alant közölt rövid statisztikát, mely készült egy 38 ezer lakóssal rendelkező, mezőgazdasági gócpontot képező (a határ 40 ezer kat. hold) alföldi város gazdasági népiszkola növendékeiről? Hogy lehetséges, az sajnos tény, mert adataimért felelősséget vállalok. De hogy nem egészséges állapot az is igaz és hogy ezért ki a felelős, azt én nem keresem.

Lássuk azonban, hogy miként is állunk!

(A táblázatot a 4-ik oldalon közöljük.)

Ha valaki ezen számoszlopokat alaposan átvizsgálja és nem tud a rideg számoktól megszabadulni, nem tud a dolgok mélyére látni, határozottan, de meggondolatlanul kimondhatja ezen iskola felett a halálos ítéletet: ennek létjogosultsága nincsen. Könnyelműség lenne azonban tőlünk, kik ismerjük a helyzetet, mint kertész a fáját és egy beteg hajtás miatt a fát tövestől dobatnánk ki gyümölcsösünkéből.

Magam is elismerem, hogy a fenti kimutatás kétélű fegyver. Az egyik éle húsunkba vág és ez fáj, a másik pedig védelmez bennünket és így ennek oltalma alá kényszerülünk. Szerény soraimmal az előbbit tompítani, míg utóbbit ha lehet némileg erősíteni szeretném. A tompításnak azonban előfeltétele a jóindulatú megértés és hogy ebben mennyiben lesz részem, azt még nem tudom. De nem akarok magam elé vágni s ezért foglalkozunk először behatóbban a számok által feltűntetett szomorú valósággal és csak azután térjünk át az

azokkal ellentétben látszó létjogosultságra.

Előrebocsájtom, hogy városi iskoláink szerintem csak a szelekció bevezetésével gyógyíthatók meg súlyos betegségeikből. Mert mint a fenti kimutatásból kitűnik — és biztos vagyok benne hogy a többi városi iskolánál is hasonló a helyzet — a növendékeknek több mint fele nem ide való. 670 beírt növendék közül 136, tehát az egésznek 21%-a, kifutó, szolga, cseléd, rikkancs stb. Ez az egyik fő bomlasztó elem itt. Ezek számára már ezen az alapon falrahányt borsó a gazdasági tárgyak oktatása. Másodsorban pedig ezek szülei kivétel nélkül semminemű vonatkozásban nem állanak a földműveléssel. A növendékek szüleinek csak 43%-a van kapcsolatban a földdel. De ebben bennfoglaltatik az a 11%-ot kitevő földműves napszámos is, kiknek művelése alatt álló földterület egyenként a 0.60 kat holdat nem haladja meg és ennek is 98%-a bérlet. Még így is 57%-ra rug azoknak a száma, kiknek a földhöz semmi közük. Ez esetben ez így van. De önkéntelenül felvetődik a kérdés, hogy miként lehetséges ez? Hisz ezeket az iskolákat a földműves és kigazda társadalom gyermekeinek szervezték és ma is ezek szolgáltatába áll ott, ahol az állapotok egészségesek. Jelenleg azonban az a helyzet, hogy az általános népoctatási törvény által ide kényszerített, de nem ide való elem, kiszorította örökéből a hivatottakat. Ezen kijelentésemet nem a levegőből szedtem, mert bizonyítani is tudom az iskola székhelyén élő kigazdáknak gyakran előtörő szavaival, melyeket vizsgák, kiállítások és látogatások alkalmával tesznek, mondván: „Annyi szép és hasznos dolgot látunk és hallunk itt mindenegyes alkalommal, hogy örömmel küldenénk ide gyermekeinket iskolába és látjuk, hogy ez lenne nekik a legmegfelelőbb hely, hol tanulhatnak, ha — és itt következik a mi tragédiánk — nem lenne az a mindenféle elem itt együtt, mely többet árt, mint az iskola sokoldalú jósága mellett is használ.” Ezt nem egyszer, mondhatnám, sokszor kellett hallanunk. Fájdalom! És, hogy milyen ez az elem, annak illusztrálására majd még alant hozok néhány szemelvényt.

Ha azonban kissé felengednének ezen a téren is azok a már amúgy is szítává lőtt paragrafusok, egy kis hatályonkívülhelyezéssel, vagy egy rendeltetéssel a szelekció útján egy kis levegőhöz juttatna bennünket, hogy megszűnne ez a fullasztó állapot, mindjárt egészséges lenne az egész szervezet és általa egy társadalmi réteg.

Néhány adat egy városban működő gazdasági népiskola növendékeiről.

A növendékek		A szülők foglalkozása							A szülők által művelt földből																	
létszáma	közül kifizető, szolgá. cséled, rikkancs, stb.	földműves	napszámos	ipáros	kereskedő	egyéb	földműveléssel nem foglalkozók összesen	saját és bérlet együtt						bérletre esik												
								1	5	10	10	Összesen	5	10	10	Összesen	marad saját tulajdon									
									kat. holdon alul						kat. h. alul											
									kat. holdon felül						katasztrális hold											
									hány-nyak						hány-nyak											
									mev-nyl						mev-nyl											
fiúknál	szám szerint	277	66	121	81	29	14	32	156	32	20	59	183	22	168	8	155	121	526	20	120	51	78	269	257	
	%-ban	100	24	44	29	11	5	11	56	12	6	21	3	8	7	3	19	44	4	34	100	66	30	50	51	49
leányoknál	szám szerint	393	70	165	112	47	20	49	228	40	23	80	230	20	153	25	582	165	988	22	131	99	92	344	644	
	%-ban	100	18	42	29	12	5	12	58	10	6	20	2	5	7	7	21	42	5	92	96	57	65	16	35	65
Összesen	szám szerint	670	136	286	193	76	34	81	384	72	43	139	413	42	321	33	737	286	1514	42	251	150	170	613	901	
	%-ban	100	21	43	29	11	5	12	57	11	6	21	2	6	7	5	22	43	5	29	98	61	47	23	41	59

*-al jelölt számok nem %-ot, hanem egyre eső átlagot jelentenek.

Az teljesen mindegy, hogy hogy hívják azt az orvost aki bennünket ettől a betegségétől megszabadít, aki a mocsárból kiemel. A lényeg az, hogy segítséget hozzon! És én tudom, hogy a gyógyítás érdekében tett fáradozásért a gyógyult nem lenne hálátlan. Tudta kötelességét betegen, kétszerezésen fogja teljesíteni, ha egészséges lesz. Nem lesznek üresek a tantermek akkor sem, ha az az 57% nemkívánatos rész töröltetik innét, mert ez önmaga után fogja vonni, hogy a középfokú iskolákba és tanyai továbbképzőkbe menekült földmives és kisgazda gyermek a saját iskoláját elfoglalja. Talán nem lesz felesleges megemlítenem azt sem, hogy ezeket az elmenekülteket is felkerestem. Az ugyanitt működő középfokú iskolák alsó négy osztályában lettem meg számszerint 164 olyan-tanulót, kik kizárólagosan földmivesek és kisgazdák gyermekei és felnőve szüleik örökébe akarnak lépni. Ezen iskolákba beiratkozott 803 növendéknek, ők maguk 21%-át teszik ki. Kértem most már, ez a 164 jövő gazda hol fog részesülni gazdasági oktatásban? És hol fog ebben részesülni az a sok tanya-ára költöző gazda-gyermek, kik a tanyai továbbképzőben gyakorolják hetenkint egyszer a számolás és olvasás művészetét, mert ott más irányba nem igen foglalkoznak velük. Ezekből idővel önmagától kiegészítettne az iskola tanulólétszáma mintegy 4—500-ra, kiket azután tényleg lehetne az iskola célkitűzéseinek megfelelő népies gazdasági szakoktatásban részesíteni. Ez az önmagától való növendéklétszám-száporodás azonban csak akkor fog létrejönni, ha az iskolának meglesz az ezt magaután vonó tekintélye és súlya. Szelekció nélkül és a mai egyéb viszonyok között azonban ez csak utópia. Majd ha már nem csak papíron leszünk elismerve mint fontos szakoktatási intézmény és ezt nem magunknak kell hangsúlyoznunk, hanem a gyakorlat mindennél jobban beigazolja, akkor érjük el ezt.

Mikor a szelekciót sürgetjük ne gondoljon senki arra, hogy talán önös érdek szól belőlünk. Távolról sem. Ennek sokkal mélyebb talajba nyúlnak a gyökerei. Nem a könnyebb munkát, hanem a jobb eredményt keressük. Indító okának eredője három komponensből tevődik össze, melyet röviden a következő mondatokba foglalhatunk. 1. Ifjúságban a nemzet jövője. 2. A nevelésnek ez a legnehezebb időszak. 3. Életviszonyokhoz alkalmazkodó gyakorlati oktatás és nevelés vezet eredményre. Ezeket a régi igazságokat el kell fogadnunk,

mert már az idő beigazolta. Részletes fejtegetésére most nem térhetek ki, de le kell szögeznem, hogy ezek szellemében rendes munkát ebben és a többi hasonló iskolában végezni nem lehet. Tehát a szelekció elkerülhetetlen szükséglete és követelménye ezen iskoláknak és nem egyéni ambíciók, mint egyesek téves felfogásból minősítik.

A számoktól egy kissé eltávolodtunk már, ezért térjünk vissza és vessünk még egy pillantást a kimutatásra. 286 család kezelésében van összesen 1514 kat. hold föld. Tehát az iskola is majdan ekkora területre gyakorol közvetve befolyást, ha növendékei szülőik örökébe lépnek. Egy család által megmunkált föld átlag 5.29 kat. hold. Így mindannyit törpebirtokosnak vehetjük. Sőt még ez is lemorzsolódik 3.15 kat. holdra, ha a 613 holdat kitevő bérletet leszámítjuk. Ez bizony nem sok. Legalább is nem annyi, mint amennyit várhatnánk egy 40 ezer kat. holdat kitevő határból, tudva azt hogy ott nagy és középbirtok egyáltalán nincsen. És vajon hogy lehetne ezen javítani? Miként lehetne a határ nagyobb részét az iskola érdekkörébe vonni? A felelet erre is a szelekció. Ugyanazon elv alapján, ahogy azt a szülők fogalkozásánál leveztettem, a más iskolába vándoroltak és a tanya-világ meghódításával.

Azonban, hogy semmi ki ne maradjon és némi képet nyujtsak a nemkívánatos elemek mineműségéről a fentebb beígért néhány szemelvényt is röviden ide iktatom. Minden válogatás nélkül, csak éppen néhány típust mutatok be, ami eszembe jut, mert almanachban nem gyűjtöttem össze őket. Ezek olyan intimitások egy iskola növendékeiről, melyet azt hiszem rajtunk kívül álló emberek — ha még jó fantáziájuk is — nem igen fognak megérteni és elhinni, de mi, kik benne élünk, tudjuk, hogy nem is annyira ritka jelenségek, sőt mondhatnám mindennapiak.

Iratkozásokör. — Mikor született?

- Nem tudom. (Értesítője nincs.)
- Hogy lehet az, hogy ekkora gyerekek nem tudja mikor született?
- Én még akkor pirinkó voltam
- Meg fogod kérdezni édesanyádat.
- Nekem nincs édesanyám. (Lelenc gyerek.)

Később kisl, hogy nevét sem tudja leírni és fogalma sincs, hogy 3x4 k. b. mennyi lehet. És én ezt oktatom a vetésforgó betartására, az

átörökítés tanára stb. Kisegítő iskolában, vagy a gyógypedagógusoknál egyaránt jól megfelelne. Ezt a típust minden osztályban megtalálni néhány példányban. Ez még nem is olyan rossz fajta, mert általában jóindulatúak.

Egy másik. — Intőt kaptam, pedig még csak egy hónapja jöttem haza a javítóból. (Hivatalból lett beírva.)

— És mondd csak kik vannak még ott idevalók?

Elsorol hatot-nyolcat. És egy szálíg az iskola növendékei, ha idősebb, akkor volt növendék. Ez a fajta már valamivel veszedelmesebb elemhez tartozik. Számtalanszor jöttek hozzám szülők, kik könyörögtek, hogy adjak nekik útbaigazítást, mert szeretnék a gyermeküket javítóba vitetni. Megpróbálták, ve nem sikerült. Talán már ide is protekció kell. Nem tudom. A tény, hogy ma is boldogítanak. De ez még mindég nem a legrosszabb, mert itt még a szülőben megvan a jóindulat. A szülővel nincs is baj, de annál több mindkettőnknek a gyermekével. Ilyen is akad bőven.

Óra alatt a gyerek elalszik. Felköltöm.

— Miért aludtál el?

— Azért mert az éjszaka mulatságon muzsikáltam. (Fáraó nemzetség.)

— Mennyit kerestél?

— Tíz fillért.

— Hát nem jobb volna, ha elmennél nappal dolgozni? Többet keresnél és éjszaka aludhatnál.

— Úrnak és cigánynak születni kell, azok nem dolgoznak!

Lám ennek már kialakult világnézete van! Közben én birkózom a növények életjelenségeivel. De a morénak sokkal nagyobb sikere volt mint nekem, ez természetes. Azonban a 3x4-nél már ez is megáll, de a padsor sakktáblához hasonlít ha nagy hidegben mind feljön melegedni.

Oltásmódok gyakorlása. -- Mindenki hozott bicskát?

Kórus: — Igen.

Kis idő múlva az egyik pityereg. — Mi bajod?

— Elveszett a bicskám.

Azonnal átvedleni detektívnek! Razzia, valla-tás! A szomszéd marad egyedül gyanúba. Hosszas kutatás után a kedves szomszéd folyosón lévő té-

likabátjából előkerül a bicska. Tagadás végkimerülésig. Nem én tettem, más tette stb... Végén töredelmes vallomás. Erkölcsi prédikáció. Látomások: börtön, akasztófa stb... Közben azonban nem csak az oltásmódok, de a műtrágyák is eltolódtak egy héttel. A gyerek anyás.

— A közetkező héten elhozod édesanyádat.

— Igen.

Már szemben is állanak egymással. És a gyerek ismét letagadja a lopást. Előzőleg azonban meggyőződtem, hogy máskor is lopott és több ízben hazudott. Ennek ellenére az anyja nekem támad és a gyereket veszi pártfogásába. Itt már a szülő is hibás, mert a bűnös gyermeke mellé szegődik. Párhuzamos osztályok lévén, ezen a héten három bicska veszett el. Így csak az vigasztalt, hogy nem egyedül maradtam el az anyaggal.

Következetesen hazudott a gyerek. A magam munkáját nem tartottam elégségesnek, mert hisz tudvalevő, hogy csak heti két félnap vannak kézben a gyerekek. És egyébként is jó a szülőkkel a kapcsolatot fenntartani. Irtam az apjának.

— Aláíratod édesapáddal és visszahozod.

— Igen.

Egy hét múlva. A gyerek lapít.

— Hol az aláírás?

— Édesapám azt mondta, hogy ilyen bolondságot nem ír alá.

Ez a köszönet és hála megnyilvánulásának egyik módja nálunk. Azonban a dolgot ennyiben hagyni nem lehet. Igazgatói citáció. Az apa végre eljön. Hosszas fejtegetés után beismeri tévedését és közben olyan családi körülmények kerülnek napvilágra, melyek a nyomdafestéket nem bírják ki. Ez már az a fajta, mely a mocsár fenekén fetreng, de sajnos ez sincs egyedül.

Folytathatnám, mert még maradt bőven, de igazán nem célokom, hogy minden egyes esetet leírjak, mert akkor cikk helyett néhány kötet születne. Csak még annyit, hogy ezen iskola bejárata felett nagy betűkkel ékeskedik a felirat: „Önálló gazdasági népiskola“. Hát biz az, önálló. Helyesebben egyedülálló, mert úgy hozzávetőlegesen gondolom hasonló iskolát nem igen találhatunk szerte ez országban. A népiskola címére is rászolgál illen-

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

25. KISKUNHALAS.

Kiskunhalas az Alföld szívében fekvő ősrégi kunváros. A múlt évben jubilálta 500 éves városi létét. Határa 112.000 kat. hold, vagyis e tekintetben az ország ötödik városa. Nagy mezőgazdasági kulturközpont, Lakóinak száma 31.000, akik túlnyomó részben mezőgazdasággal foglalkoznak. A gazdák legnagyobb része tanyákon lakik. Az óriási határ futóhomok részein évente rohamosan szaporodik a szőlő, gyümölcs és erdőtelepítés. Különösen nagy fejlődés van a gyümölcstermelés terén. A város a legtöbb gyümölcsöt exportáló városok között szerepel s e téren nagy jövő előtt áll.

A mezőgazdasági fejlődés céljából szervezte a város az önálló gazdasági népiskolát, mely 1913. évben nyílt meg.

Az iskola helyén 20 kat. holdnyi területen „Városi Mintakert” volt, mely a múlt század 60-as évei óta a nemes gyümölcsfa csemetékét és szőlőfajtákat terjesztette. Ezen területből a város közönsége 18. kat. hold és 1507 négyszöglet átengedett a gazdasági népiskola gyakorlóterületé. céljára s kötelezte magát a szükséges épületek felépítésére, továbbá az élő és holt leltár beszerzésére.

Az iskola gyakorlóterőle szerencsés helyen van, a város központjától cca 1 km-nyire., a vasúti állomás közvetlen szomszédságában. Mellette halad a Budapest—Belgrádi vasuti fővonal és a Kiskunhalas—Kiskunfélegyházi Máv. vasútvonal, s közbeveszi a Kiskunhalas—Szegedi és Kiskunhalas—Kiskunfélegyházi műút.

A terület legnagyobb része a közepesnél jobb, többé-kevésbé barna, általában jóindulatú homok. Kisebb része valamivel világosabb és gyengébb természetű. Általában azonban minden mezőgazdasági növény termelésére alkalmas. Gyümölcsnek és szőlőnek kiváló. A területén a mezőgazdaság és kertészet minden ága helyet foglal.

A város azzal a kikötéssel engedte át az iskola céljára a területet, hogy eleinte mint szőlő és gyümölcsös tartandó fenn s csak az elvénült gyümölcs és szőlőtáblák fokozatos kiirtásával fejleszteni mezőgazdasági irányúvá. Ez az állapot az iskola 19. évében következett be, amikor a szőlő és gyümölcs teljes elvénülése és kiirtása után 1932-ben teljesen új területi beosztást kapott a gyakorlóterület.

Cselédlakás, magtár, gépszin, raktár, sertésfiasztató. Háztartási konyha.

Az iskola Bonyhád-szimenthali szarvasmarhái.

Az 1932-ben megkezdett új üzemrendszerű telepítések a jövő évben teljesen befejeződnek. A szőlő ez évben már teljesen termőképessé vált. Az újtelepítésű gyümölcsös azonban még nem terem. A telepítési programból tulajdonképpen már csak fél kat. holdas gyümölcsös telepítése van vissza.

Jól sikerült 2 kat. hold szőlő és 2 kat. hold újtelepítésű gyümölcsös is szolgálja az gyakorlati oktatást. A törzsterület 18 kat. hold és 1507 négyszögöl. Ezenkívül a várostól használatba kapott az iskola az eredeti területtel közvetlen szomszédos 6 kat. hold és 258 négyszögöles területet. Ez utóbbi a fogat kihasználása és a takarmány szükséglet fedezése szempontjából igen nagy előny az iskolára.

A gyakorlóterület jelenlegi beosztása a következő:

Beltelek	2 kat. hold	482 n. öl.
Gyümölcsös	2 „	295 „
Szőlő	1 „	1376 „
Faiskola	— „	1045 „
Füzes	— „	335 „
Konyhakert	— „	395 „
Szántó	9 „	670 „
Illetmény földek	— „	800 „
Nyilvános park	1 „	— „
Művelés alatt nem	— „	909 „

Összesen: 18 kat. hold 1507 n. öl.

Bérelt terület 6 „ 258 „

Összes terület 26 kat. hold 175 n. öl.

A terület legutóbbi öt évi tisztajövedelmi kimutatása:

1932. évben	464 P 02 fill.
1933. „	1325 P 33 „
1934. „	1933 P 63 „
1935. „	3283 P 83 „
1936. „	3085 P 13 „

Az iskola 20 esztendeig nem rendelkezett megfelelő épületekkel, a régi mintakerti épületek ideiglenesen átalakított formái átmenetileg is kényelmetlenül szolgálták céljukat. Szakiskolához méltóak nem voltak sem az épületek, sem az elrendezés.

1932-ben megkezdődött a major épületeinek újra építése egymás után épültek a magtár, gépszín, raktár, cselédlakás, sertésfiasztató, tengerrigóré, háztartási konyha és kamra, igazgatói lakás és mellékhelyiségek.

Régi, rozoga, sötét és minden tekintetben kényelmetlen és alkalmatlan volt a vinceliér lakásból alakított igazgatói lakás. Újjáépítése már a múlt évben elhatározott. Jelenleg már lebontott állapotban van s a jóváhagyott terv és költségvetés alapján a jövő hónapban megkezdődik a teljesen új, korszerű és higiénikus igazgató lakás építése és minden remény meg van arra, hogy még a folyó évben beköltözésre alkalmas lesz.

Az iskola anyakancái.

Az iskola tantermei alacsony nádas házban vannak, melyek inkább szobának, mint tanteremnek felelnek meg. Kicsiny ablakkal, szabadban nyíló ajtókkal. Egyik legfontosabb fejlesztési program tehát rendes tantermeket, szertárt és irodát magabafoglaló épület emelése. Ez régi óhaj és minden jel arra mutat, hogy jövő esztendőben az iskola-építés megvalósul.

A tanulók legnagyobb része a szegényebb néposztályból valók. A gazdák, akiknek érdekében szerveztetett az iskola, még mindig kevesen iratják be a gyermekeiket. Szinte járványszerű, hogy tehetősebb gazdák középiskolába iratják a fiaikat. Ezzel a képzettséggel indulnak az életnek és saját gazdaságuk vezetésére. Nagyon sok az átfutó növendék, akik tanév közben a tanyákról a városba és a városból a tanyákra vándorolnak.

A téli félévben mindig nagyobb a létszám mint a nyári félévben, mert áprilistól kezdve a fiúk közül sokan elszegődnek a tanyákra. A tanulók különben rendszeren járnak iskolába, úgy hogy igazolatlan mulasztás kevés van.

A tanulók legutóbbi ötévi statisztikája :

	Beiratkozott		A vizsgán jelen volt	
	fiu	leány	fiu	leány
1931—32	93	129	41	51
1932—33	116	159	38	88
1933—34	124	181	52	105
1934—36	155	216	74	150
1935—36	160	221	92	148

A tanulók gyakorlati oktatására a mezőgazdaság minden ágában bőséges alkalom nyílik. A tanulók résztvesznek a gyakorlóterület időszaki munkálataiban. Vannak olyan termények, melyek munkálatait teljesen a tanulók végzik.

Időszakonként főző, szabás-varrás, kosárfonó tanfolyamot is rendez az iskola a növendékek részére.

Az iskola első igazgatója és szervezője Vásárhelyi Sándor okl. gazda volt, aki 18 esztendeig fáradhatatlan buzgalommal dolgozott az iskola fejlesztése érdekében. Bár az iskola felvirágoztatása érdekében kifejtett munkássága sokszor akadályokban ütközött még sem csüggedett el, hanem fanatikusan dolgozott úgy az iskolában, mint az iskolán kívül. Édemes munkásságát a város gazdaságának elismeréssel honorálta.

Az iskola jelenlegi tantestülete :

1. Horváth Ferenc igazgató, a biológiai szaktárgyakból képesített okl. tanár. 1931. év óta vezeti az iskola ügyeit. Nehéz és fáradságos munkával igyekszik megvalósítani az iskola fejlesztésének tökéletes befejezését.

2. Ambrusné Zádory Anna rendes gazdasági szaktanitónő.

3. Szendy István okl. gazda óradíjas h. gazd. szaktanító.

Az iskolánál hosszabb-rövidebb ideig működtek a következő tanerők: Kamenszky Béla,

Pozsár Julia, néhai Nagy J. Béla, Holvayné Smotzer Margit, néhai vitéz Vadnay Károly, O. Egán Aloizia, Klenner Blanka, Nagy Aranka, Kuptics Anna, Cseke Zoltán, Szilágyiné Hampó Erzsébet.

A tantestület tevékeny munkásságot fejt ki az iskolán kívül is. Télen a népművelési előadások keretében a gazdasági szakelőadásokat Horváth Ferenc igazgató és Szendy István gazd. szaktanító tartják s e célból a határ 20—30 km-nyire fekvő tanyai iskoláinál is gyakran megjelennek, ahol nem ritka eset, hogy 100—200 főnyi hallgatóság vesz részt az előadásokon.

Minden gazdatársadalmi megmozdulásban és szervezkedésben kiveszi a részét a tantestület. Kiskunhalas megyei város a múlt év szeptember havában rendezett jubiláris kiállítás mezőgazdasági csoportjának tervezésére és megrendezésére Horváth Ferenc gazdasági isk. igazgatót kérte fel, aki a reálgimnázium összes helyiségét zsúfolásig megtöltő mezőgazdasági anyaghalmazban sorakoztatta fel Kiskunhalas és vidéke mezőgazdasági termékeit. A kiállítást megnyitó Marschall Ferenc földművelésügyi államtitkár kijelentése szerint vidéki viszonylatban ez a kiállítás egyik legnagyobb mezőgazdasági kiállítás volt, amelynek 10.000 látogatója volt.

Az iskola ezen kiállításon mezőgazdasági terményekkel vett részt. Országos hírű szaktekintélyekből összeállított bíráló bizottság ítélete alapján az iskola a kiállított mezőgazdasági terményekért nagyarányú érmet kapott.

Szendy István gazd. szaktanító is kivette a részét a kiállítás szervezési és rendezési munkálataiból, s a kiállítás sikerét nagyban elősegítette. Munkájáért Kiskunhalas megyei város arany oklevéllel tüntette ki. Ő szervezte meg pár hónappal ezelőtt a kiskunhalasi fiatal gazdák önképző-gazdakörét s mint annak elnöke, széleskörű munkásságát fejt ki.

Az iskola gyors fejlődését nagyban elősegítette a városnak mint iskolafenntartónak és a gondnokságnak megértő támogatása. Dr. Fekete Imre polgármester minden lehetőséget elkövetett, hogy az iskola zavartalan működését biztosítsa. Nagyon sokat köszönhet az iskola annak, hogy a városnak a mezőgazdasági kultúra és fejlődés iránt páratlan érzékkel bíró és az önálló gazdasági népiskolát nagyrabecsülő polgármestere van. Adjon az Isten iskoláinknak sok megértő támogatót, hogy minél előbb felvirágozva, gondtalanul szolgálhassák a mezőgazdasági kultúra fejlesztését.

— **Az Eötvös-alapról.** Az Eötvös-alap husvétheti választmányi ülése nagyszámú vidéki fővárosi tag érdeklődése mellett folyt le a Tanítók Ferenc József Házában. Az ülésen Rákos István kir. tanácsos elnökölt. Megnyitó beszédében a magyar tanítóság legnagyobb önszegélyző intézményének önzetlen támogatását kérte, majd meleg szavakkal emlékezett meg Maday Gyula dr. országgyűlési képviselő, az Orsz. Középiskolai Tanár-egyesület elnöke, a hazai oktatásügy érdemes munkása elhunytáról. Háros Antal főtitkár beszámolt az elnökségnek az egyesület anyagi, erkölcsi erejének a fokozására irányuló törekvéseiről, majd 59 új tag felvételét ajánlotta a választmánynak. Gundy Károly ellenőr az Eötvös-alap vagyoni állapotáról számolt be. A folyó költségvetési évben a bevétel eddig 33 ezer pengő, a kiadás pedig 25 ezer pengő volt. A bevétel összegét jelentékenyen emelte a Kalász könyvkiadó vállalatnak a tiszta jövedelméből az Eötvös-alapnak juttatott közel 14 ezer pengője. Különbféle segélyekre 9775 P-t, a Tanítók Házaira közel 10 ezer pengőt, ügyvitelre pedig 3500 P-t fordított. Az Eötvös-alap vagyona közel 400 ezer pengő. A Tanítók Ferenc József Háza főiskolai internátus életéről Péterhidi József igazgató, a Péterfy Sándor Leányotthonról Gundy Károly és keszthelyi Rákos István Internátus és Üdülőházzal Iwsits Gyula, a helyi felügyelőbizottság elnöke tett jelentést. A három intézményben az Eötvös-alap 146 tanítógyerek tanulási lehetőségét segíti elő. A gondozott ifjúság tanulmányi előmenetele általában jó. A Tanítók Ferenc József Háza igazgatója, mint a múltban, úgy az elkövetkező nyáron is tanulmányi kirándulásokat rendez a székesfőváros megismerésére feljövő vidéki tanítóság részére, a keszthelyi ház pedig minden korszerű kényelmet biztosító berendezéssel várja a balatoni üdülésre vágyó, vagy a hévízi gyógyulásra szoruló tagokat. Az utóbbi intézet diákszállójában pedig a Balaton körül utazó iskolai kiránduló csoportok nyernek kényelmes és olcsó szállást és ellátást. Csontai Győző az önszegélyző és családjóléti osztály működését ismertette. A tagok száma 265-tel szaporodott. A biztosított tőke össze a félmillió pengőt meghaladja. Különösen Pest, Fejér, Csongrád, Veszprém és Zemplén vármegyék tanítósága mutat nagyobb érdeklődést az Eötvös-alap ez újabb mozgalma iránt.

dően. Hogy pedig a gazdasági jelzöt joggal viseli-e, azt én nem akarom elbírálni. Helyette az olvasóra bízom a döntést. Mégpedig az alant olvasható foglalkozások alapján: ujságárus, földmives, nap-számos, gazdálkodó, asztalos, fuvaros, utcaseprő, földmives, kőműves, soffőr, lóápoló, postás, földmives, borbély, férfiszabó, kovács, zsidó, favágó, zenész. Ez a statisztikai adataimat tartalmazó füzetem egyik oldalának azon rubrikájával azonos másolat, melynek felirata ez a két szó: „szülő foglalkozása“.

Ilyen körülmények között senki sem fog csodálkozni azon, mikor azt állítom, hogy bennem tulajdonképpen — és valószínű, hogy többünkben — örökös harc folyik. Egymást gyilkolják belül a pedagógus, a gazda és a rendőr. S nem lehet talán azt sem rossznéven venni, ha néha elkeseredésünkben panaszra nyílunk szánk, mert hisz mi dolgozunk s munkánk eredményét csak ritkán láthatjuk meg és akkor sem teljes egészében, mert a célt, amit kitűz a hivatás és kötelesség, nem tudjuk elérni, az elbukik azon a kőfalon, melyet a vegyes elem épít elénk.

Annak illusztrálására, hogy mennyi fáradságot és energiát von el az a statisztikában szereplő 57% eltávolítandó azoktól, kik számára a gazdasági tudomány életszükségletet jelent, szabadjon még egyszer a számokhoz nyulnom. Ha ezen iskolában egy tanuló számára nyújtott gazdasági tárgyak óráinak számát évi 180-nak vesszük, akkor a 286 gazdagyerek kap összesen 5148 oktatási órát és ugyanakkor a 384-et kitevő vegyes társadalomnak jut 6912 ugyanabból, amit soha e földi életben hasznosítani nem fog.

Ilyen aláfestés után álljunk meg egy pillanatra. Tegyük fel a kérdést, hogy ezek szerint van e létjogosultsága ezen városi helyen működő gazdasági népiskoláknak és mint szakoktatási tényezők egyáltalán számításba jöhetnek-e? A nem éppen hízelgő kép dacára is határozott igennel kell felelünk. Igennel, mégpedig azért, mert ha esetleg ma nem is esnek teljes súlyukkal számításba és rendeltetésüknek nem is felelhetnek meg teljes mértékben, ennek okai rajtuk kívül állóak, az ezek által előidézett hibákat és hiányosságokat ki kell küszöbölni, vissza kell őket állítani eredeti helyzetükbe, melyre szánva voltak, mert ezt a szükség így követeli.

Ne csak a jelen pusztá tényeit vizsgáljuk, hanem tekintsünk kissé előre és nézzünk jobbra is, balra is. Mi nem adhatunk a 12–15 év korhatárai között befejezett gazdasági oktatást, de alapot igenis nyújthatunk, úgy azoknak kik majdan erre saját erejükből akarnak építeni, mint azoknak kik más szakintézményekben tanulmányaikat folytatni akarják. A hangsúly pedig az utolsó szón van, hogy „akarják.“ Mert mint a multból látjuk a földmives nép és a kiscgazda szakoktatása legtöbbször ezen a szón szenvedett hajótörést. Ha majd a mindennapi oktatás és az érettebb korban szükség-szerűen fellépő bármilyen fajú továbbképzés közötti szakadékot sikerült a gazdasági népiskolának oktatásával áthidalnia — úgy vélem — akkor fog hivatása magaslatán állani.

Községekben működő iskoláink ezt már nagyon megközelítették. De hol vannak ettől a városiak? Bármily távol, mi nem csüggedhetünk! Mert hív az a 286 jó magyar gazda gyermek, mely elválik a többitől, mint az olaj a víztől. Mert hív az a csekély 901 hold magyar föld, mely 286 családnak ad jól kiérdemelt mindennapi kenyeret. Ők kiáltanak felénk, mert nem akarnak elhagyottak lenni. Bár magunk azok vagyunk.

Ez kényszerít, hogy helyünkön maradjunk és tartsunk ki addig amíg megérkezik a mi vezetőnk és megmentőnk is. Mert minden rendű és rangú társaságnak akadt már istápolója, csak mi maradtunk árvák. Még nem tartotta senki érdemesnek, hogy tehetségével és erejével ennek a gárdának az élére álljon, még nem akadt ember ki a mi érdekeinkért sikra szállott volna, pedig pokoli tűz volt, mit eddig kiállott.

De mi tovább is álljunk és várjuk!

H.

— **Kitüntetés.** Kiskunhalas m. város 500 éves jubileuma alkalmával nagyarányú kiállítás keretében tervezett és rendezett mezőgazdasági csoport körül végzett érdemes munkásságáért a kultuszminiszter *Horváth Ferenc* halasi igazgató kartársunkat magas elismerésben részesítette. — Ugyancsak szép elismerésben részesült *Andor Ferenc* jászladányi igazgató a földművelésügyi minisztérium részéről az ezüstkalászos gazdák önképzőköri tömörítése és a kitűnő eredménnyel végződő téli gazdasági tanfolyam szervezése és vezetése körüli munkásságáért.

Gazdasági népiskolák a gyümölcsstermelés szolgálatában.

A gazdasági szaktanítóságnak a gazdálkodás egyik ágánál sem nyílik annyi hálás alkalom a közreműködésre és irányításra, mint a gyümölcsstermesztésnél. Faluhelyen, de városokban is kevés olyan porta van, ahol gyümölcsfát ne találunk, mert a gyümölcs egyikét-másikat az ember apraja-nagyja szereti. Azt mondhatnám, hogy a legnagyobb tömegeket megmozgató foglalkozás — amit legtöbbször nem is kenyérkeresetből, hanem kedvtelésből űznek — a gyümölcskertészet. Amint a földműves ember napi nehéz mezőgazdasági munkája mellett szívesen szakít időt a gyümölcsös-kert rendbehozására, ép úgy az iparos, kereskedő és tisztviselő ember örömmel használja fel azt a néhány órácskát — amit elfoglaltsága megenged, — a kertben tenni-venni, gyönyörködni és felüldülni.

Azt hiszem mindannyian tapasztalhattuk, hogy a gyümölcsstermesztési órákon milyen közel férközhetünk a mi serdülő tanulóink lelkéhez. Milyen szívesen vesznek részt a gyümölcsösben a gyakorlati munkákon, mennyire érdekli és leköti figyelmüket a mutatkozó eredmény.

Lássuk sörjában mit is tehetünk a gyümölcsstermesztés fejlesztése érdekében?

A legelső, hogy még a néhány holdas gyakorlóterülettel rendelkező iskolánál is létesítsünk *mint a törzsgyümölcsöst*, melyben nem sokféle, hanem csakis a mi vidékünkön jól díszlő, bőven-termő piacképes gyümölcsfajokból ill. fajtákból ültetünk ki néhányat anyafának. Létesítésével kettős a célunk: egyrészt úgy a telepítési, mint minden egyéb gyümölcsstermesztési munka bemutatásánál mintául szolgálhasson, nemcsak a növendékeinknek, de a felnőtteknek is. Másrészt szemző és oltóanyagot nyerhessünk faiskoláink részére és a hozzáfutóknak nemes, odaváló fajták terjesztése mellett szolgálhassunk is.

Nem kevésbé fontos a helyi kívánalmaknak ill. szükségletnek megfelelő *faiskola beállítása*. A faiskola létesítésével is kettős célt szolgálhatunk. Mi sem természetesebb, mint a fák iránti szeretetet

már a csemete, oltvány nevelésénél megkezdeni azáltal, hogy tanulóink a faiskola minden munkájában résztvegyenek. Az oltványok eladásával pedig szolgálatában állunk a tömeggyümölcsstermesztés gondolatának, mert nemcsak hirdetjük, de terjesztjük is azokat a fajtákat, amelyek azon vidék éghajlati, talaj- és praeci viszonyainak legjobban megfelelnek.

A faiskola létesítésekor előre gondoskodnunk kell megfelelő minőségű és mennyiségű vadcsemetéről, de nem hozatott mag vagy csemeték útján, hanem növendékeink, esetleg felnőttek segítségével *jelöljük ki a határban, esetleg erdőben azokat az erőteljes, edzett és termékeny vadfákat*, amelyeknek a magját megszedetve és idejében elvetve, már a kiindulásnál jól vetjük meg az, ágyat a nemes gyümölcsfáknak. Ha nem találhatók alkalmas vadfák a határban, úgy ültessünk ki néhányat anyafának gyakorlóterületünk mesgyéjére, vagy útmenti sorfának, sőt a törzsgyümölcsös széleibe is fehetjük.

Iskoláinkban a gyümölcsstermesztést mind a három osztályban elméletileg és gyakorlatilag is tanítjuk. Az *elméleti oktatást* amikor csak tehetjük a gyümölcsösben, faiskolában bemutatóval kapcsolatosan végezzük, még a téli időben is — beszorulva a tantermekbe — ne száraz ismereteket nyújtunk, hanem fűszerezve szemléltetéssel.

A gyümölcsstermesztés minden órájának anyagához könnyen tudjuk a legtöbbször magunk készíttetni szemléltetési eszközöket és anyagokat összehozni. Ezeknek egy részét mint pl. a Növényvédelem és Kertészet szaklapok kiadásában megjelenő színes pomológiai rovar- és gombakártevők képeit, továbbá a gyümölcsfák hasznos és káros rovarainak gyűjteményét stb. tantermeinkben ki-függesztve állandóan tanulóink érdeklődése körébe állítjuk. *Vetített képek előadásokkal* még élénkebbé, szemléltetőbbé tehetjük tárgyunkat. Aki csak egyszer is megpróbálkozott színes diapozitívekkel előadást tartani, az sohasem felejt el a hatását annak, amelyet az érdeklődés, fegyelmzés, meg-

rögzítés stb. szempontjából a tanulóknál kiváltott. (Vetítőgépeket kölcsön kaphatunk a Várm. Népművelési bizottságtól, diaposzitiveket pedig a Vkm. Diaposzitiv. Kölcsönzőjétől, Budapest, Hold u., vagy a Kertészeti Tanintézetől Nagyboldogasszony utja 45.)

Őszi és nyári gyakorlati órákon a gyümölcsösben és faiskolában *időszerű munkákon vesznek részt tanulóink*. Egy gyakorlati óra lefolyása a következő: szerszámok kiosztása, a munka céljának és keresztülvitelének rövid ismertetése, bemutatása! A tanulók végzik a munkát, miközben az előforduló hiányos és rossz kivitelre nemcsak *reámutatunk*, hanem *lassan végezve*, hogy a hibázó tanuló jobban megfigyelhesse — ismételtén be is mutatjuk. A munka kellő elsajátítása után rövid megemlékezés annak mutatkozó hasznáról ill. eredményéről. Majd a szerszámok gon-

dos tisztogatásával és helyre rakásával véget ér az óra. A *gyakorlati munka* sohasem keltse a tanulóknál a napszám munka érzését, tehát az sohasem lehet fárasztó robot, hanem *mindenkor jókedvvel végzett öntudatos munka*.

Még a *téli háziipari tanfolyami óráinkra is bevihetünk gyümölcsstermesztéssel kapcsolatos anyagot*: pl. gyümölcszedő és szállítókosarak, ládák, létrák továbbá mesterséges fészekodvak, ablak- és duc madáretetők készítése, ezek kihelyezése ill. felállítása iskolai vagy nyilvános kertekbe, parkokba. Osztályonként együttes gondoskodás téli időben a madarak etetéséről és védelméről. *Madarak és fák napjának megtartása* stb. mindannyi alkalom, mely szoros vonatkozásban áll a gyümölcsstermesztéssel.

(Folytatom)

Matós István

EGYESÜLETI ÉLET

Komáromiak találkozója.

Huszonöt év, az idő hogy eljár, cserebogár, sárga cserebogár!

Szeretettel felhívom a figyelmeleket kedves kartársaim, barátaim, kik 1912. évben Komáromban együtt voltunk kísérleti nyulak, — hogy csak húsztól-huszonötig kellemes a tánc, huszonötől harmincig az ember arcán elkövetkezik a ránc és azután mindig közeledik a sánc! Sajnos mindnyájan az utóbbihoz vagyunk már közelebb! Maholnap elmúlik tőlünk minden: ambíció, munkakedv, eredmény, kiktől-kiktől a tűz, dicsőség, mindnyájunktól az erő, az egészség; minden eltörpül s nem marad egyéb a szívünkben őrzött fiatalkori emlékeknél. Ez lesz hivatva a kemence sarkában kuporogva élvezett maláta- és Frank-féle cikóriából készült 3 fillér értékű kávédat izesebbé tenni, amit valójában nyugdíjnak nevezhetsz a magad szempontjából, mert más nem ízlik már akkor. Más egyéb gyomorsavat termel, vagy vérnyomásod lesz, aludni nem tudsz tőle! De ha ápolod lelkedben a fiatalkori emlékeket, bennük a komáromi két esztendő kedves emlékeit, a visszaemlékezés természeteddé válik,

öregre hajló korodhoz tartozóvá lesz, ez pezsdít; fel, elsűrűsödő véredet s tudva van, hogy a jó kedély megnyújtja az életet.

Huszonöt év távlatában, — gyarló voltamnál fogva, — én csak a szépre és kedvesre emlékszem! Leleki szükségét érzek, hogy mielőtt meghalnék, had lássuk egymást egy rövid napon és beszéljünk egymásközt magunkról — magunknak.

Ne legyenek aggodalmaid s közbevetett ellenvéleményed! Ne vesd közbe azt kedvesem, hogy az évenkénti gyűléseken láthatjuk egymást és találkozhatunk. Igaz, de ott az idő kevés és nem a miénk.

Nem a sablonos hirlapilag nyugtázott szokásos találkozóra gondolok, hanem ol' anrá és arra, amikor rég nem látott testvérek találkoznak. — Nem lesz görögtűz, tömjénfüst, díszelőválasztás.

Arra gondoltam, hogy az annak idején kötött megállapodást drága Hazánk szomorú sorsa nyomán, drága Anyaintézetünk elvesztése miatti gyászként nem kívántatok talán érvényre juttatni s azért

nem buzgólkodtatok eddig ez irányban. Az elvesztett Anyaintézetnek s önmagunknak tartozunk a megvalósítással!

Indítva attól a nemesveretű szeretettől amelyett szerénységemre pazaroltatok annak idején, kérem kedves véleményeteket, hogy jó volna-e az időpont az őszi egyesületi ülést megelőző napon, az általatok jónak látott helyen megejtve, gondolom a F. J. Tanítók Házában találkoznánk, a bensőséges, meghitt baráti összejövetelre. — Vagy más helyen; a lényeg nem az, hanem a viszontlátás!

Ne maradjon otthon senki! Aki tnd a nem mindenki által tudottokról, baráti úton hívja meg, hiszen nagyrebecsült lapunkat nem mindenki olvassa.

Kedves válaszotokban jeleztétek nekem, ki levelez és ki hívja meg az Asztalos Lojzót? Az öreg „Nászt“ Molnár Gézát? Ki tudja a Kiss István címét? Prekoppal ki áll összeköttetésben? Ki tud valamit Mandich Marinról? Molnár Matyit majd én meghívom.

Igen kedves volna, hogyha aki teheti, feleségestől jönne, sőt a „családokból“ is hozna mutatót, hadd látnánk, ki hogyan sáfárkodott a reabízottakkal!

Kérve-kérlek ne vond ki magad! Program nincs, szabály nincs, amit a szív és a szeretet diktál az a fő. -- Az emlékezésen kívül a kedves tárgyi emlékeket is hozzátok magatokkal. Legalább egy bivalycsont gombot a bárói felöltőről. Sajnos a fekete kofert nincs aki elhozná. Porkoláb Jóska lakatjának igen örvidenénk, sok kedves huncutság emlékét váltaná ki! Szabó Sándor vázlatkönyvet okvetlen hozza el, de nem amit most fogcsikorgatva írsz, hanem amit kedves derűvel rajzolgattál rólunk. Riedelmeyer el ne feledd magadhoz venni a költeményt „Huba“ ökörről és a Kelner teóriáról.

Jólesik hinned, hogyha Isten életünknek kedvez és megtartandj, októberben szeretettel ölelhetjük egymást. — Irjatok egy lapon válaszul nekem időt és módot, igent vagy nemet, esetleg a kiterjesztésre vonatkozólag is, a töletek megszokott bölcsességgel és őszinteséggel. Én pedig ha á-t mondtam, a b-t is bizván vállalom s a szeptemberi számban közlöm a közös megállapodás eredményét.

Addig is a régi szeretettel köszönt és ölel Debrecen, II. Rothermere u. 10 alatt lakó, — amit ha itt jársz. el ne kerülj — szerető pajtásod:

Molnár Sándort.

H I R E K

— **Gyászhr.** Biró Antal röszei igazgató kartársunkat és családját nagy veszteség érte Zoltán fiuk váratlan elhunytával, akit 22 éves korában ragadott el a halál. Adja meg nekik a Mindenható a vigasztalódás kegyelmét.

— **Uj tanerő.** Oradijas h. gazdasági szaktanítónői megbízást kapott a kiskunfélegyházi iskolánál Béky Gabriella okl. gazdasági szaktanítónő.

— **Helyreigazítás!** Mult számunkban közölt kiállítási beszámolóinkban az O. M. G. E. bírálatának eredményeként a kitüntetett iskolákat I., II. és III. sorolással hoztuk, ami tévedésen alapult, mert utólagosan vett értesülésünk szerint a felsorolt három iskola cgyenlő értékű elismerésben részesült.

— **A „Néptanítók Lapja“ iskoláink kiállításáról.** „Önálló gazdasági népiskolák pavilonja a mezőgazdasági kiállításon. A bezárult Országos mezőgazdasági kiállítás és vásár hazánk mezőgazdaságának ismételen oly nagyarányú fejlődését igazolta, amely világviszonylatban is a legnagyobb teljesítménynek nevezhető. A kiállított anyag káprázatos változatossága mellett is a közfigyelem minduntalan a szakoktatási intézmények felé irányult. Nagy sikerühet nyilván annak köszönhetik, hogy a kiállítók között immár negyedik esztendeje a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének rendezésében ott láthattuk a vallás-közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alatt működő önálló gazdasági népiskolákat is külön kiállítási csarnokban. Nagynevű kultuszminiszterünk kultúrprogramjába vette azt is, hogy segítségére kell sietni a népnek: a földdel, növényvel és ál-

lattal való küzdelmében. Az 52 gazdasági népiskola mind ezt a célt szolgálja. Így a szatymazi bemutatta a kiállításon a tanulók által készített gyümölcsfabetegségek és kártevők gyűjteményét, a gyümölcs feldolgozását és a különböző konzerveket. A komádi kimutatta, hogy 187 törpe- és kisbirtokos gyümölcsösét permetezte és az 1936. évben 18 206 liter permetlevelet használt fel. „Johatán“-almája különlegesség. A debreceni II. iskola a szakszerű méhészetét igazolta. A kenyérsütést apró magyaros babákkal illusztrálta. A mosononai selyemhernyó tenyésztését tüntette fel, míg a bereettyóújfalvai az iskola jövedelmező gazdálkodásának okát adja. A monori pedagógiai modelljeivel a munkáltató iskolát tárta elé, amely régi pedagógiai rendszerek helyett az észokokon alapulókkal dolgozik. Elve a donum didaktikum, a módszeres készség. Pedagógiai cél itt: a sikeresség és a szimultaneitás, a követés és együtteség a tanításban. Minél több világos szemléletet, vizuális ingereket nyújt. A gyermek cselekvési vágyát, utánzási ösztönét elégíti ki. Minden gyermek osztályok szerint, elkülönítve maga kutat, megfigyel, rögzíti az anyagot és levonja munkájának eredményét. A hajdúszoboszlói, mezőtúri, nagykörii, gyöngyösi stb. is mind igyekezetének legjavát nyújtotta. Az 1936. évben alapított „Pignicky“ vándordíjat, a hatalmas ezüstserleget a szatymazi nyerte, azonkívül dicsérő oklevelet a debreceni II., elismerő oklevelet pedig a mosononai kaptak. Az itt felhalmozott pedagógiai agrárkincsek tehát fenn hirdetik a nagyvilág előtt, hogy a magyar iskolák Európa legjobb iskolái közé tartoznak és az innen kikerült ifjak igyekezetükkel, kitartásukkal, szellemi és jellembeli kiválóságukkal, fizikai felkészültségükkel egykor a külföld égboltjára minél többször fogják varázsolni gyönyörű címerünket a kettős keresztet és a hármashalmot.

— **A monori pedagógiai szeminárium és a gazdasági népiskola kiállítása.** Április 10-én a monori járás tanítószága pedagógiai szemináriumra gyűlt össze. A zsufolásig megtelt róm. kath. Legényegylet székházának dísztermében vitéz Barnabás István vezető kir. tanfelügyelő megnyitó szavai után Károlyi László gazd. isk. igazgató alaposan felépített: „A többtermelés lehetőségei Monor és környékén“ c. ismertetésével világosan feltárta a járás tanítói előtt az önálló gazdasági

népiskola szervezetét és az iskola eddigi gazdálkodásának eredményeit, amelyért mind a kir. Tanfelügyelő, mind a jelenlévők összessége elismerésüket nyilvánították. A szeminárium célkitűzése teljesen gazdasági irányú volt. Károlyi igazgató előadása után el. isk. mintatanítás következett. Sramkó Kálmán pilisi igazgató tanító: „Miért tartjuk a szarvasmarhát.“ c. tanítása után Belle Lajosné monori gazd. szaktanítónő vezette jól fegyelmezett növendékeit a hallgatóság elé. A tanítás tárgya: „A mesterséges fölözés“ volt. Az egész tanítási idő alatt feszült érdeklődés nyilvánult meg, a hallgatóság legnagyobb része előtt még ismeretlen tanítási egység iránt. Bámulatba ejtő volt a növendékek előző ismereteinek alaposága, amelyhez kapcsolta a következő ismereteket és csodálatot keltett, hogy az ő általuk „isméltősöknek,“ ismert növendékekkel mit lehet elérni. A tanítás végétél a tapsvihar és gratuláló szavak között mindenkinek egybehangzó véleménye az volt, hogy minden községben szükséges volna önálló gazdasági népiskola. A szeminárium és a közebed utág a monori Magtényészlő telepet tekintette meg a járás tanítószága. majd átvonult az önálló gazdasági népiskolába, ahol megnézte annak gazdag kiállítását. Ezen szerepeltek az Orsz. Mezőgazd. kiállításon az OMGE I díjat nyert „Munka iskolája“ c. szemléltető teraszok, a sok szép és változatos női kézimunka és a gazdaság munkálkodásának eddigi eredményei (tengeri fajta kísérlet, gabona, takarmánytermelés) stb. Ez után az iskola igazgatója vendégül látta a társaságot.

— **A Buvár** áprilisi számában Budapest jövendőbeli nemzeti parkját mutatja be írásban és képekben. Szöveg és kép pompásan egészíti ki egymást, nem utolsó sorban ennek köszönheti széleskörű népszerűségét. Az áprilisi számba többek között ír a szociális embergondozás magyarországi eredményeiről, az ország ivóvizellátásáról. A Buvár tudományos cikkei ebben a számban is tanulságos szórakozást nyújtanak.

— **Osztrák-magyar diákcseré mozgalom.**

A Verband der Ungarnfreunde (Bécsi Magyarbarátok Szövetsége, Wien I. Kärntnerring 3.), amely már négy éve folytatja ebbeli működését megkezdte ezidei, a közjót szolgáló önfeláldozó munkáját az osztrák-magyar diákcseré mozgalom terén, amely abból áll, hogy a nyári szünidőre mindkét nembeli diákot utal be vendéglátó magyar pajtásaikhoz, főleg abból a célból, hogy az osztrák diákság magyar pajtásait a német nyelvre megtanítsa. A Verband der Ungarnfreunde lehetővé tette, hogy ezt a vendéglátást a magyar diákság Ausztriában beutalt pajtásaiknál karácsonykor és husvétkor viszonyozhassa. A Verband der Ungarnfreunde ezen a téren elért, közmegelegedést és elismerést bíró tevékenysége nemcsak az osztrák érdekeket védi, hanem elsősorban tekintettel van a magyarság és a magyar vendéglátó közönség követelményeire és főszólyt helyez ezeknek jogos és helyes elintézésére. A cseremozgalom iránt érdeklődő i. t. Olvasóink forduljanak közvetlenül a Verband der Ungarnfreunde-hoz (Wien I. Kärntnerring 3.) ahol minden felvilágosítást megadnak és a szükséges nyomtatványokat megküldik.

— **A munkásvisszonyok alakulása a Tiszajobbpartján.**

A kizárólag agrárjellegű tiszajobbparti községekben tapasztalható nagyfokú téli munkanélküliség csak igen kis mértékben csökkent a tavasz beálltával, amennyiben az állandó esőzés és az árvizek alig tették lehetővé a gazdasági munkákat. A falusi munkások nagytömege tehát téllenségre van kárhóztatva, kivéve azokat a vidékeket, amelyek a bányák, ipartelepek körzetébe esnek. Amíg azonban a gyárak változatlanul kielégítő számu munkáskézet foglalkoztatnak, a bányák egyes helyeken csökkentették üzemüket és a munkások egyrészt elbocsájtották, ami csak kedvezőtlenül befolyásolta a tulságosan csapadékos időjárás miatt amúgy is hátrányos munkásvisszonyokat. A sommás munkások nagyrésze márciusban leszerződött a Tiszajobbpartján és a megállapított munkabérek általában közel állnak ahhoz az összeghez, amelyet a sommás munkások a mai buza ár tekintetbevételel kielégíthetőnek ismernének el. A szőlőtermő vidékeken a munkások egyrésze a szőlőkarók elkészítésénél tudott elhelyezkedni. Általánosságban tehát a mult évi gyenge termés, a téli munkanélküliség és a kenyérmagvak vásárlására szoruló réteg szempontjából terhet jelentő buzaár

emelkedés mellett, az állandó esőzés csak súlyosbította a tiszajobbparti munkástömegek helyzetét és ezért még fokozottabban van szükség az állami és törvényhatósági közmunkák mielőbbi megindítására, amit a Kamara ismételtén kért a kormányzathoz intézett felterjesztésében, továbbá a vármegyék alispánjaihoz és a kulturmérnöki hivatalhoz az adott esetek kapcsán a tények alapján intézett megkereséseiben.

A szerkesztő postája.

M. I. Békés! Elsőt köszönettel véve várjuk a másodikat és számításba vettük a harmadikat jelzett időre.

G. E. Kolozsvár! A „Gazda“ két száma (ápr. márc.) érkezett csupán. Sajnáljuk az első kettőt is szeretnénk pótlólag megkapni. Reméljük lapunk pontos és kézbe kerül.

L. I. Monor! A „Köztelek“ 25-26. számában megjelent beszámoló és illetékes hely adatai alapján történt a rektifikálás. A mult évi sorszámozva volt (bár fordítva nyert közlést) és ennek nyomán történt az idei.

K. T. Debrecen! Soroknak örültünk, mert abból lapunk iránti érdeklődést látunk. Jövőben is készséggel foglalkozunk adott esetekben ezekkel és hasonló ügyekkel. Esetleges fejleményekről szóló híradásokat köszönettel vennénk. Tiszteletünk!

Kisújszállás! Júniusi számunkhoz kérjük időben és terjedelemben az ismertetést. Júliusban Komádi kerül sorra.

Borsodi! A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara élénk tevékenységet fejt ki a földbérlok szervezésében, valamint az árvízkarosultak ügyének felkarolásánál. Februári számunk hírei között hoztunk is erre vonatkozóakat.

P. Kecskemét! Tudomásunk szerint szervezés alatt áll Kecskeméten egy önálló gazdasági népiskola, ami valószínűleg a konzervgyárral szemben levő fiútovábbképző nagyobb gyakorlóterületén nyerne elhelyezést és hivatva volna egyesíteni a mintegy 1000 tanulólétszámú és ezidő szerint külön működő leány és fiú továbbképzőt, melyek eddig is jó szervezettel gazdasági irányúak voltak. Nem gondolnánk azonban, hogy ez a jövőbeni iskola egyúttal a gazdaságiképző gyakorlójaként szerepelne, mert a két pont 4-5 km. távolságra van egymástól. Erre a célra szerintünk a Méheslapos-i elemi népiskolával kapcsolatos gazdasági irányú továbbképző volna a legalkalmasabb — megfelelő átszervezéssel — egyrészt mert összefüggő telken fekszik az intézettel, másrészt a város délkeleti részéből megfelelő tanulólétszám is alakulhatna, akiknek nem kellene a város északnyugati oldalán tervezett, messzeeső iskolát látogatni. Kecskemét elbirna két önálló gazdasági népiskolát és azok felállítása indokolt is volna.

Vesszősi József nyomdai műintézet Kiskunfélegyháza 986.